

De kostenbesparing door het wegvallen van één of twee volwassenen

Vervolg op de berekening van de uitgavenvermindering na het overlijden van een volwassene in het huishouden

De kostenbesparing door het wegvallen van één of twee volwassenen

*Vervolg op de berekening van de
uitgavenvermindering na het overlijden
van een volwassene in het huishouden*

Nibud, mei 2019

Inhoud

1	INLEIDING	4
1.1	Leeswijzer	5
2	DE METHODIEK	6
2.1	Veranderingen in de uitgaven	6
2.2	Het gehanteerde inkomen bij de berekeningen	7
2.3	Berekening voor verschillende inkomens en huishoudsamenstellingen	8
2.4	WNU en WNU-huis	10
2.5	Co-ouderschapsituatie	11
2.6	Gebruik van diverse bronnen	13
3	DE TOEBEDELING VAN UITGAVEN	14
3.1	Uitgaven die volledig wegvallen	14
3.2	Uitgaven die gelijk blijven.....	16
3.3	Uitgaven die afhankelijk van de huishoudgrootte, maar onafhankelijk van het inkomen afnemen.....	18
3.4	Uitgaven die afhankelijk van de huishoudgrootte en het inkomen afnemen	20
3.5	Bijgekomen uitgaven (BU)	26
4	UITKOMSTEN	28
4.1	De WNU	29
4.2	WNU-huis	30
4.3	Co-ouderschap	33
5	TOEPASSING IN DE PRAKTIJK	34
	BIJLAGE 1 – INKOMENSBEGRIJ	42
	BIJLAGE 2 – VERANTWOORDING VERSCHILLEN WNU PERCENTAGES 2014 – 2019	45

1 Inleiding

In 2014 heeft het Nibud berekend welk percentage aan uitgaven wegvalt als één volwassene binnen een huishouden overlijdt. Deze zogenaamde WNU-percentages (weggefallen normatieve uitgaven) vormen onderdeel van de nieuwe rekenmethodiek overlijdensschade die eind 2014 geïntroduceerd is.

Voor de nieuwe rekenmethodiek heeft het Nibud toen de WNU-percentages berekend bij gezinnen met twee ouders en één, twee of drie (en meer) kinderen, waarbij één van beide ouders wegvalt.

De Letselschaderaad en de Denktank Overlijdensschade 2.0 willen graag onderzoeken of de methodiek uit te breiden is voor drie andere gezinssituaties met kinderen, te weten:

- gezinnen met twee volwassenen, waarbij beide volwassenen overlijden en de kinderen alleen achterblijven.
- eenoudergezinnen waarbij de volwassene overlijdt;
- co-ouderschapsituaties waarbij één van de twee volwassenen overlijdt.

Hierbij willen de Letselschaderaad en de Denktank Overlijdensschade 2.0 graag weten:

- Welke uitgaven veranderen als beide volwassenen wegvallen (in geval van een tweoudergezin) of als de enige aanwezige volwassene (in geval van een eenoudergezin of bij co-ouderschap) wegvalt. De vraag is wat de WNU-percentages in deze situaties zijn.
- Welke uitgaven aanvullend wegvallen als de achtergebleven kinderen *niet* in het ouderlijk huis blijven wonen.
- Met welke uitgaven een ander gezin aanvullend te maken krijgt als de achtergebleven kinderen in het gezin moeten worden opgenomen.

Dit rapport presenteert de uitkomsten van deze verkenning.

1.1 Leeswijzer

In hoofdstuk 2 wordt kort ingegaan op de gehanteerde methodiek.

Hoofdstuk 3 beschrijft voor verschillende uitgavenposten uit de begroting hoe de berekening tot stand is gekomen. Dit vormt de verantwoording van de berekening. In hoofdstuk 4 worden de uitkomsten getoond. In hoofdstuk 5 wordt dit vertaald in een overzicht, waarin is aangegeven welke percentages in de praktijk in de verschillende situaties van toepassing zijn.

Een aantal uitgavenposten uit de Nibud begroting heeft nu een andere benaming dan in 2014. Bij de uitgavenposten waar dit voor geldt, is dit aangegeven met de tekst [voorheen: 'naam uit 2014'].

2 De methodiek

In het rapport uit 2014¹ hebben we uitgebreid beschreven welke werkwijze we hebben gehanteerd. Hieronder wordt deze methodiek kort samengevat. Daarnaast zijn er toevoegingen op de bestaande werkwijze.

2.1 Veranderingen in de uitgaven

Voor elk van de drie situaties (twee volwassenen die wegvallen, eenoudergezin waarbij de volwassene wegvalt en co-ouderschap waarbij de volwassene wegvalt) zijn we nagegaan:

- in hoeverre de hoogte van de uitgaven afhankelijk is van het aantal huishoudleden;
- in hoeverre de hoogte van de uitgaven afhankelijk is van de hoogte van het inkomen.

Voor het vaststellen van de berekeningen zijn de uitgaven uit de Nibud begroting als leidraad gebruikt. In de periode tussen 2014 en 2018 heeft het Nibud een aantal wijzigingen doorgevoerd in de naamgeving van uitgavenpost. Waar dit geldt, is aangegeven wat de benaming in 2014 is, zodat een vergelijking met het rapport uit 2014 mogelijk is.

2.1.1 Weggefallen uitgaven die onafhankelijk zijn van het inkomen

Bij de uitgaven waarvan de hoogte onafhankelijk is van het inkomen, is vastgesteld hoe hoog de uitgaven zijn bij verschillende huishoudsamenstellingen. Vervolgens is gekeken hoeveel lager de uitgaven zijn -in euro's- als de volwassene(n) binnen het huishouden wegvallen. Dit absolute bedrag wordt gedeeld door het inkomen. Op deze manier wordt, als percentage van het besteedbaar inkomen, aangegeven hoeveel de uitgaven aan deze uitgavenpost verminderen met het wegvallen van de volwassene(n).

2.1.2 Weggefallen uitgaven die afhankelijk zijn van het inkomen

Bij de uitgaven waarvan de hoogte afhankelijk is van het inkomen, is allereerst vastgesteld welk gedeelte van de uitgaven aan de volwassene(n) kan worden toegeschreven. Dit is gebaseerd op bronnen van het CBS, het SCP en het Nibud. In hoofdstuk 3 wordt dit voor de uitgavenposten waar dit op van toepassing is, toegelicht.

¹ Nibud (2014). De kostenbesparing door het wegvallen van een volwassene.

Op basis van de Nibud-voorbeeldbegroting is vervolgens per huishoudsituatie nagegaan welk bedrag er door het huishouden aan deze uitgave wordt besteed. Dit bedrag is gedeeld door het inkomen. Dit geeft weer welk percentage van het besteedbaar inkomen aan deze uitgave wordt besteed. Dit percentage is vermenigvuldigd met het percentage van de uitgaven dat aan de volwassene(n) kan worden toegeschreven.

Bij de hogere inkomens kan er een overschot op de begroting ontstaan. De inkomsten zijn dan zodanig dat het huishouden alle gemiddelde bedragen uit de voorbeeldbegroting kan betalen. Het overschot aan inkomsten -dit is het geval bij een besteedbaar inkomen van circa 4000 euro per maand- wordt niet verder toegeschreven aan een bepaalde uitgavenpost. We gaan ervan uit dat dit overschot wordt gespaard. Dit is een aannemelijke aanname, gezien het feit dat er duidelijke verschillen bestaan in de hoeveelheid vermogen die huishoudens achter de hand hebben.

Bij deze werkwijze wordt ervan uitgegaan dat het overschot in zijn geheel aan het huishouden is toe te schrijven en niet aan de individuele personen binnen het huishouden. We delen de weggevallen uitgaven dan ook door het totale inkomen en **niet** door het totaal van de uitgaven.

2.2 Het gehanteerde inkomen bij de berekeningen

De weggevallen uitgaven worden berekend op basis van het **besteedbaar inkomen voor overlijden**; het inkomen voor en na overlijden wordt bij de berekening dus constant verondersteld. Aanpassingen in het besteedbaar inkomen worden niet meegenomen.

Het (totaal) besteedbaar inkomen is het uitgangspunt voor het berekenen van de (weggevallen) uitgaven. Hierbij worden alle inkomstenbronnen bij het inkomen opgenomen en niet verrekend met bepaalde uitgavenposten. In dit besteedbaar inkomen zijn dus ook alle toeslagen en heffingskortingen opgenomen. Zo worden de huur- en zorgtoeslag tot het inkomen gerekend en bij de uitgaven worden dan de bruto huur en de premies voor de zorgverzekering opgenomen. Hetzelfde geldt voor het belastingvoordeel op de hypotheekrente: het belastingvoordeel zit in het inkomen en de bruto hypotheekrente wordt als uitgavenpost beschouwd.

Bijlage 1 geeft de inkomstenbronnen weer waaruit het besteedbaar inkomen is opgebouwd. Voor de overlijdensschademethodiek wordt het inkomen van de minderjarige en meerderjarige kinderen, zoals inkomsten uit bijbaantjes, de studiefinanciering en/of de tegemoetkoming scholieren, niet meegenomen in de berekeningen. Bij kinderen van 18 jaar en ouder gaan we ervan uit dat zij individuele uitgaven zelf bekostigen (zie paragraaf 2.3.2).

Naar aanleiding van het rapport uit 2014 hebben de rekenkundigen enkele aanpassingen gedaan in de rekenprogramma's voor het berekenen van overlijdensschade, zodat deze één op één aansluit bij de Nibud-systematiek voor de berekening van het besteedbaar inkomen. Zo wordt de premie voor de basis(zorg)verzekering nu als een uitgave gezien en is het niet meer onderdeel van het bruto-netto traject.

2.3 Berekening voor verschillende inkomens en huishoudsamenstellingen

2.3.1 Verschil naar inkomen

Voor bepaalde uitgaven is de hoogte onafhankelijk van het inkomen. Hoe hoger het inkomen, hoe kleiner aandeel deze uitgavenpost heeft in het totale budget. Bij deze uitgavenposten neemt het procentuele effect van het wegvallen van de volwassene(n) ook af met het inkomen.

Er zijn echter ook uitgavenposten die afhankelijk zijn van het inkomen. De uitgaven kunnen relatief sterk toenemen tot een bepaald inkomensniveau en vervolgens ongeveer gelijk blijven. Bij andere uitgavenposten kunnen de uitgaven lineair toenemen met het inkomen. Bij deze uitgavenposten neemt het effect van het wegvallen van een volwassene niet af met de hoogte van het inkomen; het kan zelfs toenemen.

Om te zien óf en hoe het deel van de weggevallen uitgaven -als percentage van het besteedbaar inkomen- verschilt bij verschillende inkomensniveaus, is de berekening van de weggevallen uitgaven gemaakt voor verschillende inkomensniveaus, namelijk voor een besteedbaar huishoudinkomen van 30.000, 36.000, 48.000, 60.000, 72.000, 84.000 en 96.000 euro per jaar.

In 2014 hebben we een netto besteedbaar inkomen van 24.000 euro per jaar (2.000 euro per maand) als ondergrens genomen. Deze is nu verhoogd tot 30.000 euro per jaar (2.500 euro per maand). Wanneer het netto besteedbaar inkomen lager is dan 30.000 euro per jaar, wordt het percentage behorende bij een besteedbaar inkomen van 30.000 euro toegepast op het daadwerkelijke (lagere) inkomen.

De verhoging van de ondergrens komt door een verhoging van het minimuminkomen en de toeslagen. Voor de meeste huishoudens zal het besteedbaar inkomen (inclusief alle toeslagen) hoger uitvallen dan 2.000 euro per maand. Wanneer het inkomen lager is, komt het bij veel huishoudens voor dat ze minder te besteden hebben dan de Nibud-basisbedragen. Men zal in dergelijke situaties gaan bezuinigen, waardoor de uitgaven lager uitvallen. Procentueel gezien valt het percentage weggevallen uitgaven bij een

besteedbaar inkomen onder de 30.000 euro even hoog uit als bij een inkomen op 30.000 euro.

2.3.2 Verschil naar huishoudsamenstelling

Naast berekeningen op verschillende inkomensniveaus zijn de percentages voor de kostenbesparing berekend voor verschillende huishoudsamenstellingen.

Bij de berekeningen van het wegvallen van de volwassene(n) -één bij eenoudergezinnen en beiden bij paren- maken we onderscheid naar het aantal kinderen en de leeftijd van de kinderen binnen het huishouden:

- 1 kind onder de 13 jaar
- 1 kind van 13 jaar of ouder
- 2 kinderen onder de 13 jaar
- 2 kinderen, waarvan één jonger dan 13 jaar en één 13 jaar of ouder
- 2 kinderen van 13 jaar of ouder
- 3 kinderen onder de 13 jaar
- 3 kinderen, waarvan twee jonger dan 13 jaar en één 13 jaar of ouder
- 3 kinderen, waarvan één jonger dan 13 jaar en twee 13 jaar of ouder
- 3 kinderen van 13 jaar of ouder

Er is geen berekening gemaakt voor huishoudens met vier of meer kinderen. Deze huishoudens zijn slechts beperkt aanwezig in Nederland (circa 1% van alle huishoudens).

De invloed van de huishoudsamenstelling verschilt per uitgavenpost. Zo is bij sommige uitgavenposten, zoals de zorgverzekering, alleen het aantal volwassenen bepalend voor de hoogte van de uitgaven. De aanwezigheid van kinderen speelt daarbij geen rol, omdat ze gratis zijn meeverzekerd. Bij andere uitgavenposten nemen de kosten juist toe met elk extra persoon in het huishouden. Omdat de invloed verschillend is per uitgavenpost, hebben we de berekening voor verschillende huishoudsamenstellingen uitgevoerd.

De uitgaven aan voeding, kleding, contributies en abonnementen, mobiele telefoon, (openbaar) vervoer, en persoonlijke verzorging zijn voor kinderen onder de 13 jaar lager dan voor kinderen van 13 jaar en ouder. Voor kinderen boven de 13 jaar zijn ze gelijk aan de bedragen die een volwassene hier aan uitgeeft. Omdat dit van invloed is op het aandeel dat de volwassene heeft in het totaal van de uitgaven aan de uitgavenpost, is bij de berekeningen dit leeftijdsonderscheid gemaakt.

Thuiswonende kinderen ouder dan 18 jaar

Thuiswonende kinderen ouder dan 18 jaar kunnen op dezelfde manier worden behandeld als kinderen van 13 jaar of ouder. Voor alle uitgavenposten waar de leeftijd

van het kind van invloed is, geldt dat de uitgaven voor een kind dat 13 jaar of ouder is, gelijk zijn aan die van een meerderjarige (volwassene).

In tegenstelling tot minderjarige kinderen, hebben meerderjarige kinderen een eigen zorgverzekering en -wanneer zij studeren- (meer) studiekosten. Daar staat tegenover dat ze ook extra inkomsten hebben, denk aan zorgtoeslag en eventuele studiefinanciering wanneer ze studeren. Als aanname kan worden gedaan dat deze extra kosten -in vergelijking met 13-plussers- uit de eigen inkomsten van het meerderjarige kind worden bekostigd. Het inkomen van de 18-plusser moet in dat geval niet worden meegerekend bij het huishoudinkomen.

2.4 WNU en WNU-huis

We richten ons in dit rapport specifiek op huishoudens waarbij de enige aanwezige volwassene of beide volwassenen in het huishouden wegvallen.

Als de kinderen in het huishouden alleen achterblijven kunnen zij:

- in het ouderlijk huis blijven wonen;
- niet meer in het ouderlijk huis blijven wonen, door opname binnen een ander gezin.

De **Weggevallen Normatieve Uitgaven (WNU)** geven weer welke uitgaven expliciet wegvallen als gevolg van het wegvallen van de volwassene(n). Dit berekenen we als eerste. In dat geval veronderstellen we dat de kinderen nog wel te maken hebben met de kosten die aan de woning verbonden zijn. Dit is bijvoorbeeld het geval als zij in het ouderlijk huis blijven wonen (waar al dan niet een volwassene bij intrekt).

De systematiek van de berekening van deze WNU-percentages is overeenkomstig met de manier waarop deze in de rapportage uit 2014 zijn vastgesteld.

De Denktank 2.0 en de Letselschaderaad willen daarnaast graag weten welke uitgaven aanvullend wegvallen, omdat kinderen niet meer in de ouderlijke woning gaan wonen. Het gaat met name om uitgaven die gerelateerd zijn aan de woning. Dit wordt **WNU-huis** genoemd. Dit is aanvullend op de WNU-percentages. In de huidige methodiek, op basis van de rapportage uit 2014, zijn er nog geen percentages voor WNU-huis. Dit komt omdat er altijd één volwassene achterblijft in de situatie waarin één van de twee volwassenen wegvalt. We veronderstellen dat deze persoon met de eventuele kinderen in de woning blijft wonen.

In hoofdstuk 3 is aangegeven wanneer het wegvallen van bepaalde uitgaven betrekking heeft op WNU-huis in plaats van op het algemene WNU-percentage.

Als de kinderen het ouderlijk huis verlaten, kan het nieuwe gezin met extra uitgaven te maken hebben voor het opnemen van een (extra) kind binnen het gezin. Deze

bijgekomen uitgaven zijn niet te normeren, omdat het vertrekpunt bij deze kosten niet de oorspronkelijke gezinssituatie is, maar het nieuwe gezin. Paragraaf 3.5 beschrijft als handreiking aan welke bijgekomen uitgaven gedacht kan worden, zonder daar een bedrag aan te koppelen.

2.5 Co-ouderschapsituatie

Wanneer is er sprake van co-ouderschap?

Bij co-ouderschap gaan we ervan uit dat er een verdeling is **waarbij beide ouders 40% tot 60% voor de kinderen zorgen**. Hierbij veronderstellen we dat deze situatie vergelijkbaar is met de situatie waarin een kind 50% van de tijd in een eenoudergezin aanwezig is. Zo zullen beide ouders in geval van co-ouderschap de helft van de voedingskosten, elektriciteitskosten en kosten voor persoonlijke verzorging hebben vergeleken met een ouder die het kind de hele week in huis heeft. Ook veronderstellen we dat de ouder met co-ouderschap de helft van de kosten heeft voor de kleding, contributies en abonnementen en de schoolkosten van het kind.

Wanneer een kind voor minder dan 40% bij de overleden ouder woont, wordt er geen rekening gehouden met het kind. We veronderstellen dat de overleden ouder dan alimentatie aan de ex-partner betaalt.

Woont een kind voor meer dan 60% bij de overleden ouder, dan geldt de tabel voor eenoudergezinnen.

Berekening WNU bij een co-ouderschapssituatie

In geval van een co-ouderschapsituatie is het percentage kosten dat wegvalt bij het overlijden van de volwassene, hoger. Immers, de achterblijvende kinderen zijn minder in het huishouden aanwezig dan wanneer zij (bijna) altijd bij één ouder wonen. De volwassene maakt dus ook minder kosten voor het kind.

Voor de WNU-percentages in geval van een co-ouderschapssituatie nemen we de WNU-percentages van een eenoudergezin als uitgangspunt. Dit wordt verhoogd met een aantal procentpunten. Hiervoor hebben we de WNU-percentages van een eenoudergezin met twee kinderen vergeleken met die van een eenoudergezin met één kind. De aanname is immers dat een ouder in een co-ouderschapssituatie voor ieder kind met de helft van de kosten te maken heeft die de ouder zou hebben wanneer hij/zij de volledige zorg voor het kind heeft. In geval van twee kinderen zijn de kosten daarmee vergelijkbaar met de kosten van een kind in een eenoudergezinssituatie waarin geen sprake is van co-ouderschap.

We hebben voor de verschillende inkomensgroepen het verschil berekend in het WNU-percentage tussen één en twee kinderen in een eenoudergezin. Dit hebben we gedaan voor zowel de situatie met kinderen onder de 13 als de situatie met kinderen van 13

jaar en ouder. Het gemiddelde van het verschil bij deze twee leeftijdsgroepen is gebruikt als verhoogd WNU-percentage in geval van een co-ouderschapssituatie. Dit wordt opgeteld bij het WNU-percentage van een eenoudergezin (zie tabel 4.2).

Ook bij een co-ouderschapssituatie zijn er twee mogelijkheden:

1. de kinderen blijven (de helft van de tijd) in het huis van de overleden ouder wonen.
2. de kinderen verlaten het ouderlijk huis van de overleden ouder.

Wanneer optie 2 plaatsvindt, zal het percentage WNU-huis (zie tabel 4.4) bij het totale percentage WNU in een co-ouderschapssituatie moeten worden opgeteld.

2.6 Gebruik van diverse bronnen

Voor het vaststellen van het budgetaandeel van een uitgavenpost in de totale begroting en voor het vaststellen van het aandeel van een volwassene binnen de totale kosten die een huishouden heeft aan een bepaalde uitgavenpost, is gebruik gemaakt van diverse bronnen. De belangrijkste zijn:

- 35^e editie van het Budgethandboek; kerncijfers huishoudfinanciën (Nibud, 2018)
- 22^e editie van de Prijzengids voor de bijzondere bijstand (Nibud, 2017-2018)
- Het Nibud Rekenprogramma Budgetadvies (Nibud, 2018)
- Mobiliteit in Nederland; mobiliteitskenmerken en motieven (CBS, 2013)
- Budgetonderzoek 2015 (CBS, 2015)

Elk jaar actualiseert het Nibud de uitgavencijfers en doet het, waar nodig, nieuwe berekeningen om de hoogte van de uitgaven vast te stellen.

Zo is tussen 2014 en 2019 een nieuw Budgetonderzoek van het CBS beschikbaar gekomen. In het rapport in 2014 is een belangrijk deel van de uitgavencijfers afkomstig van berekeningen op basis van het Budgetonderzoek 2012. In dit rapport is het meest recente Budgetonderzoek uit 2015 gebruikt. Wanneer dit tot duidelijke verschuivingen heeft geleid in de invloed van de huishoudgrootte en het inkomen op het budgetaandeel, is dit bij de betreffende uitgavenpost aangegeven.

3 De toebedeling van uitgaven

Voor de berekening van de weggevallen uitgaven is vastgesteld welke uitgaven met het wegvallen van de volwassene(n):

1. volledig wegvallen;
2. gelijk blijven;
3. afhankelijk van de huishoudgrootte, maar onafhankelijk van het inkomen afnemen;
4. afhankelijk van de huishoudgrootte én het inkomen afnemen.

Hieronder staat beschreven welke uitgaven uit de begroting onder elk van de hierboven genoemde categorieën vallen.

3.1 Uitgaven die volledig wegvallen

Tabel 3.1 geeft weer welke uitgaven *volledig* weggevallen als de volwassene(n) in het huishouden overlijden. De achtergebleven kind(eren) hebben niet meer met deze uitgaven te maken. De 2^e kolom geeft weer welke uitgaven volledig wegvallen als de kinderen nog wel in het ouderlijk huis blijven wonen. Als de kinderen niet meer in het ouderlijk huis blijven wonen, vallen er nog meer uitgaven weg. De 3^e kolom geeft weer welke *extra* uitgaven dit zijn, aanvullend op de uitgaven uit de 2^e kolom.

Tabel 3.1: Uitgaven die **volledig** wegvallen na het wegvallen van de volwassene(n)

Uitgavenpost	Volledig weggevallen uitgaven als wonend in ouderlijk huis	Extra volledig weggevallen uitgaven als niet meer wonend in ouderlijk huis
Vaste lasten		
Huur/hypotheek		Valt weg
Energie		
Gas		Valt weg
Elektra		Valt weg
Water		Valt weg
Lokale lasten		Valt weg
Telefoon/tv/internet		
Mobiele telefoon		
Televisie		Valt weg
Internet		Valt weg
Verzekeringen		
Zorgverzekering	Valt weg	
Aansprakelijkheidsverzekering	Valt weg	
Inboedelverzekering		Valt weg
Opstalverzekering		Valt weg
Uitvaartverzekering	Valt weg	

Overige verzekeringen	Valt weg	
Onderwijskosten (voor de kinderen)		
Contributies en abonnementen		
Bankkosten	Valt weg	
Vervoer		
Reserveringsuitgaven		
Kleding en schoenen		
Inventaris		Valt weg
Onderhoud huis en tuin		Valt weg
Eigen risico	Valt weg	
Niet-vergoede ziektekosten		
Vrijtijdsuitgaven		
Huishoudelijke uitgaven		
Voeding		
Was- en schoonmaakkosten		Valt weg
Persoonlijke verzorging		
Diversen		

3.1.1 Verzekeringen

Voor de kinderen worden geen kosten voor de zorgverzekering gerekend, omdat zij gratis zijn meeverzekerd met de ouders of de verzorgers (degene die gezag over het kind heeft). Daarom vervallen deze kosten in het geheel als de ouder(s) overlijden. Dit geldt ook voor de aansprakelijkheidsverzekering en de overige verzekeringen, zoals een reisverzekering en een rechtsbijstandsverzekering. Kinderen tot 18 jaar zijn bij dergelijke verzekeringen doorgaans gratis meeverzekerd.

Voor het vaststellen van de gemiddelde kosten van de basisverzekering, de aanvullende zorgverzekering, de aansprakelijkheidsverzekering en de overige verzekeringen is gebruik gemaakt van de cijfers uit het Nibud Budgethandboek en berekeningen op basis van het CBS Budgetonderzoek. Het Nibud berekent deze kosten jaarlijks aan het begin van het jaar, als alle nieuwe cijfers bekend zijn.

3.1.2 Bankkosten

In het rapport uit 2014 werden bankkosten niet expliciet als aparte uitgavenpost benoemd. Dit was onderdeel van de contributies. Nu hanteren we voor bankkosten een bedrag van 1,75 euro per volwassene. Indien alle volwassenen uit een huishouden overlijden, vallen de bankkosten volledig weg. Kinderen kunnen namelijk gratis een bankrekening openen.

3.1.3 Eigen risico

Voor het eigen risico [voorheen: onderdeel van 'extra ziektekosten'] hanteren we het maximale verplichte eigen risico dat in Nederland geldt (385 euro per jaar). We gaan ervan uit dat mensen dit reserveren voor als zij gebruik moeten maken van medische

zorg waarvoor het eigen risico geldt. Bij sommige zorgverzekeringen is het ook mogelijk dat mensen het eigen risico kunnen meeverzekeren, door dit maandelijks als een extra premie te betalen.

3.2 Uitgaven die gelijk blijven

Van de volgende uitgaven wordt verondersteld dat de kosten gelijk blijven als de volwassene(n) wegvallen. Deze kosten blijven (nagenoeg) gelijk, ervan uitgaande dat de kinderen in het ouderlijk huis blijven wonen.

- Huur/hypotheek
- Gas
- Een deel van de lokale lasten [voorheen: heffingen]: ingezetenenheffing, onroerendezaakbelasting en heffing gebouwd
- Televisie en internet [voorheen: telecom]
- Inboedelverzekering en opstalverzekering
- Onderwijskosten voor de kinderen
- Onderhoudskosten van de woning

Uitgezonderd de onderwijskosten voor de kinderen, vallen deze uitgaven wel weg als de kinderen niet meer in het ouderlijk huis blijven wonen. Dit geldt voor alle onderzochte gezinssituaties (beide ouders vallen weg, volwassene in eenoudergezin valt weg en volwassene in een co-ouderschapssituatie valt weg). Deze zijn dan ook een onderdeel van het percentage van WNU-huis. Dit is weergegeven in de laatste kolom van tabel 3.1. Hieronder wordt toegelicht hoe we met deze kosten omgaan.

3.2.1 De huur/hypotheek

Als de kinderen in de ouderlijke woning blijven wonen, hebben zij nog steeds met de woonlasten te maken. Deze vallen niet weg. Dit is anders wanneer zij bij een ander gezin in gaan wonen. Het Nibud heeft op basis van het CBS Budgetonderzoek voor verschillende inkomens de gemiddelde huur en hypotheek berekend. De variatie in huur/hypotheek tussen huishoudens is echter groot, niet alleen naar regio, maar ook tussen huishoudens die in een vergelijkbare woning in dezelfde buurt wonen. Daarom is in overleg met de rekenkundigen besloten dat de **bruto** huur/hypotheek geen onderdeel is van WNU-huis. Het zal als een weggevallen uitgave (WU) worden gezien, waarbij het daadwerkelijke bedrag aan huur/hypotheek voor overlijden wordt gehanteerd.

3.2.2 Overige woongerelateerde uitgaven

De uitgaven aan **gas** en de **inboedelverzekering** zijn onafhankelijk van het inkomen, maar wel afhankelijk van het type woning. We hebben een gewogen gemiddelde

berekend voor deze uitgaven, gewogen op de woningsamenstelling in Nederland (zie tabel 3.2).

Tabel 3.2: Aandeel woningen naar woningtype

	Vrijstaande woning	2 onder 1 kap/hoekwoning	Rijtjeswoning	Flat
Koopwoning	22,3%	31,6%	30,5%	14,9%
Huurwoning	2,0%	12,2%	24,2%	51,1%
Totaal	13,5%	23,3%	27,8%	30,5%

Een deel van de **lokale lasten** [voorheen: heffingen] is afhankelijk van de huishoudgrootte (zie paragraaf 3.3) en een deel is onafhankelijk van de huishoudgrootte. Zo lang de kinderen in het ouderlijk huis blijven wonen, blijft dit deel van de lokale lasten (ingezetenenheffing, onroerendezaakbelasting en heffing gebouwd) hetzelfde.

Echter, wanneer de achtergebleven kinderen verhuizen, vallen deze kosten weg [WNU-huis]. Voor huishoudens in een huurwoning geldt dit alleen voor de ingezetenenheffing, omdat zij geen onroerendezaakbelasting en heffing gebouwd hoeven te betalen. Deze laatste twee genoemde lokale lasten gelden alleen voor koopwoningen. Deze zijn afhankelijk van de WOZ-waarde.

Wanneer de achtergebleven kinderen bij een alleenstaande komen wonen, zal het nieuwe huishouden met hogere lokale lasten te maken hebben. In dat geval zijn er bijgekomen kosten. Dit is meestal niet het geval wanneer de achtergebleven kinderen bij een paar (met of zonder kinderen) komen wonen; dan blijven de lokale lasten in veel gemeenten hetzelfde.

We hebben een gewogen gemiddelde van de WOZ-waarde berekend, gewogen op het aantal koopwoningen per WOZ-categorie (zie tabel 3.3). Hiermee komen we uit op een WOZ-waarde van 241.452 euro. Deze WOZ-waarde is gebruikt om de onroerendezaakbelasting en de heffing gebouwd vast te stellen die wegvallen als de kinderen het ouderlijk huis verlaten [WNU-huis].

Tabel 3.3: Aandeel koopwoningen naar, WOZ-waarde

Categorie WOZ-waarde	Gemiddelde WOZ-waarde	Aantal koopwoningen	Percentage koopwoningen
minder dan € 150.000	€ 75.000	763.735	17,5%
€ 150.000-199.999	€ 175.000	1.139.577	26,1%
€ 200.000-249.999	€ 225.000	881.073	20,2%
€ 250.000-299.999	€ 275.000	545.114	12,5%
€ 300.000-399.999	€ 350.000	545.890	12,5%
€ 400.000-499.999	€ 450.000	247.215	5,7%
€ 500.000 of meer	€ 613.000*	237.519	5,4%

*Dit is de mediaan van deze categorie in plaats van een gemiddelde.

De **opstalverzekering** blijft behouden als kinderen in het ouderlijk huis blijven wonen, maar valt weg als zij uit de koopwoning ergens anders gaan wonen [WNU-huis]. Voor koopwoningen zijn de kosten van de opstalverzekering afhankelijk van het type woning. We hebben een gewogen gemiddelde berekend van de kosten van de opstalverzekering, gewogen naar de woningsamenstelling van koopwoningen in Nederland.

Huurwoningen hebben niet te maken met een opstalverzekering.

Ook de onderhoudskosten (de kosten van zowel de materialen als de diensten, bijvoorbeeld de schilder, loodgieter en timmerman) vallen weg als de kinderen het ouderlijk huis zouden verlaten. De hoogte van de onderhoudskosten verschillen tussen huur- en koopwoningen:

- Bij huurwoningen zijn de onderhoudskosten afhankelijk van het inkomen.
- De onderhoudskosten van koopwoningen hangen samen met zowel het inkomen als de waarde van de woning. Hierbij maken we opnieuw gebruik van de gemiddelde WOZ-waarde zoals hierboven beschreven.

3.3 Uitgaven die afhankelijk van de huishoudgrootte, maar onafhankelijk van het inkomen afnemen

De volgende uitgaven zijn afhankelijk van de grootte van het huishouden, maar niet afhankelijk van het inkomen:

- Elektriciteit
- Water
- Een deel van de lokale lasten: reinigingsheffing, rioolheffing en zuiveringsheffing
- Was- en schoonmaakkosten [voorheen: reiniging]

3.3.1 Elektriciteit en water

De hoogte van de uitgaven aan elektriciteit en water zijn hoofdzakelijk afhankelijk van het aantal personen binnen het huishouden. Het Nibud stelt jaarlijks vast, op basis van het gemiddelde stroom- en waterverbruik bij verschillende huishoudens, wat een huishouden per maand kwijt is aan deze uitgavenposten. Tabel 3.4 en 3.5 geven de bedragen weer waar bij de berekeningen in dit rapport vanuit is gegaan.

De kosten aan elektriciteit en water vallen in zijn geheel weg als de kinderen het ouderlijk verhuis verlaten en ergens anders gaan wonen [WNU-huis]. Het nieuwe gezin

zal door de komst van de (extra) kinderen meer geld kwijt zijn aan water en elektriciteit. Dit zal bij de bijgekomen uitgaven komen (zie paragraaf 3.5).

Tabel 3.4: Gemiddeld stroomverbruik van huishoudens

Aantal inwonende personen	Gemiddeld kWh-verbruik per jaar	Kosten per maand*
		€
1	1.925	27
2	3.005	46
3	3.605	57
4	4.155	67
5	4.375	70
6	4.385	71

*Bij gemiddeld elektriciteitstarief van 21,01 cent per kWh en vaste kosten van € 24,88 per maand. Minus de jaarlijkse belastingteruggave voor energie van € 373,33. Alles incl. 21% BTW. Afgeronde bedragen. Bron: Milieucentraal en RVO 2017, bewerking Nibud 2018.

Tabel 5: Gemiddeld waterverbruik van huishoudens

Aantal inwonende personen	Gemiddeld m3-verbruik per jaar	Kosten per maand*
		€
1	46	9,90
2	93	14,45
3	135	18,55
4	163	21,25
5	184	23,25

*Berekend met gemiddeld tarief van € 1,16 per m³ en gemiddelde vastrecht van € 64,86 per jaar (alles incl. 6% btw). Afgeronde bedragen. Bron: VEWIN 2017, bewerking Nibud 2018.

3.3.2 De lokale lasten

De kosten van reinigingsheffing, rioolheffing en zuiveringsheffing verschillen tussen een één-en meerpersoonshuishouden, ongeacht het aantal personen binnen een huishouden. Bij een huishouden met één kind verminderen de uitgaven als de ene ouder of beide ouders wegvallen. Bij huishoudens met meerdere kinderen is dit niet het geval.

3.3.3 Was- en schoonmaakkosten

In 2014 waren de kosten voor reiniging onafhankelijk van het aantal huishoudleden. Tussen 2014 en 2019 zijn deze berekeningen echter herijkt. Het huidige bedrag voor was- en schoonmaakkosten [voorheen: reiniging] is opgebouwd uit een bedrag per

persoon (ongeacht de leeftijd van de kinderen) en een bedrag per huishouden. Als de volwassenen wegvallen, blijven het bedrag per huishouden en het bedrag van de kinderen over.

Als de kinderen het ouderlijk huis verlaten zullen de was- en schoonmaakkosten in zijn geheel wegvallen [WNU-huis]. Het nieuwe gezin kan dan met extra kosten te maken hebben, omdat er bijvoorbeeld meer moet worden gewassen. Dit zal bij de bijgekomen uitgaven komen (zie paragraaf 3.5).

3.4 Uitgaven die afhankelijk van de huishoudgrootte en het inkomen afnemen

De volgende uitgaven zijn afhankelijk van zowel de grootte van het huishouden als het inkomen:

- Mobiele telefoon
- Contributies en abonnementen [voorheen: tijdschrift- en/of krantenabonnementen en lidmaatschappen]
- Vervoer
- Kleding en schoenen
- Inventaris
- Overige niet-vergoede ziektekosten [voorheen: extra ziektekosten]
- Vrijtijdsuitgaven (vakantie en uitgaan) [voorheen: recreatie]
- Voeding
- Persoonlijke verzorging
- Overige huishoudelijke uitgaven [voorheen: overig huishoudgeld]

Voor elk van deze uitgavenposten en per huishoudtype is bepaald welk percentage van de uitgaven aan deze uitgavenpost aan de weggevallen volwassene(n) kan worden toegeschreven. Hieronder is dit per uitgavenpost toegelicht. Vervolgens is dit percentage vermenigvuldigd met het budgetaandeel van deze uitgavenpost, zoals dit voor de verschillende inkomens geldt.

3.4.1 Mobiele telefoon

In de Nibud begrotingen wordt ervan uitgegaan dat elke volwassene in het huishouden een eigen mobiele telefoon heeft. De kostenverdeling tussen de twee volwassenen is daarmee 50%-50%.

Kinderen vanaf 13 jaar hebben ook een mobiele telefoon. Bij hen wordt ervan uitgegaan dat er alleen in nood wordt gebeld; zij maken verder gebruik van bijvoorbeeld What's app, Skype en andere gratis apps (via wifi).

Bij de basisbedragen gaat het Nibud ervan uit dat de mobiele telefoonkosten van een volwassene op 13 euro per maand liggen en die van een kind van 13 jaar of ouder op 4 euro per maand. Deze verhouding is gehanteerd voor het vaststellen van het aandeel van de volwassene(n) binnen een huishouden met kinderen van 13 jaar of ouder. Bij gezinnen met enkel kinderen onder de 13 jaar vallen de kosten van de mobiele telefoon volledig weg als de enige ouder of beide ouders wegvallen.

3.4.2 Contributies en abonnementen

Het basisbedrag dat een huishouden kwijt is aan contributies en abonnementen [voorheen: tijdschrift- en/of krantenabonnementen en lidmaatschappen] wordt hoofdzakelijk bepaald door het aantal huishoudleden en de leeftijd van de huishoudleden. Voor elk persoon van 13 jaar en ouder wordt uitgegaan van 17 euro per maand, voor kinderen jonger dan 13 jaar van 11,50 euro per maand. Daarnaast geldt er een bedrag van 2,50 euro per huishouden.

Bij de berekeningen is verondersteld dat deze verhouding ook geldt bij een hoger inkomen.

Bij een huishouden met twee volwassenen en één kind onder de 13 jaar is er daarom van uitgegaan dat met het wegvallen van beide volwassenen de kosten aan contributies 71% lager worden ($=34/(17*2+11,50+2,50)$). Bij een huishouden met twee volwassenen en 1 kind ouder dan 13 jaar, valt 64% van de kosten weg ($=34/(3*17+2,50)$).

3.4.3 Vervoer

Kosten aan het openbaar vervoer en kosten van de fiets, kunnen volledig aan een persoon worden toegeschreven.

Dit ligt anders voor de autokosten. Deze kosten vallen in principe in het geheel weg als alle volwassenen in het huishouden overlijden. We gaan er namelijk vanuit dat de kinderen nog niet zelfstandig mogen autorijden. Tegelijkertijd zal er een substitutie plaatsvinden van verplaatsingen die nu met de auto worden gedaan naar meer verplaatsingen met het openbaar vervoer.

Om vast te stellen welk deel van de totale vervoerkosten aan een persoon kunnen worden toegeschreven, is daarom achtereenvolgens nagegaan:

- Welk deel van de verplaatsingen met de auto worden gemaakt en welk deel met andere vervoersmiddelen
- Welk deel van de verplaatsingen met de auto individueel zijn en welke met het gehele huishouden

Autokosten

Op basis van mobiliteitscijfers van het CBS, blijkt dat 57% van de verplaatsingen die een persoon per dag maakt, met de auto gebeuren; 43% gebeurt met andere

vervoersmiddelen die geld kosten (trein, bus, fiets). Wandelen is buiten beschouwing gelaten, omdat hier geen kosten aan zijn verbonden.

In hetzelfde mobiliteitsonderzoek van het CBS is vastgesteld voor welke doeleinden de autokilometers worden gemaakt, voor bijvoorbeeld woon-werkverkeer, diensten/persoonlijke verzorging, visite/logeren en sport en ontspanning. Bij een aantal van deze categorieën, waaronder woon-werkverkeer, gaan we ervan uit dat het gebruik van de auto individueel is en dat dit autogebruik wegvalt als een volwassene wegvalt. Bij andere autoritten, zoals die voor visite, wordt verondersteld dat ze met het huishouden worden gemaakt en daarom niet wegvallen als de volwassene wegvalt.

Op basis van de CBS-cijfers blijkt dat gemiddeld 50% van de autoritten voor gezamenlijke doeleinden is en 50% voor individuele doeleinden.

In tegenstelling tot de situatie waarin één van de twee volwassenen overlijdt -zoals beschreven in het rapport in 2014- kunnen de kinderen geen gebruik meer kunnen maken van de auto zelf als beide ouders overlijden of de enige ouder in het gezin overlijdt. We veronderstellen dat we de autokosten voor individuele doeleinden volledig aan de volwassenen kunnen toeschrijven en dat de kinderen hier geen alternatief voor zullen zoeken als de ouder(s) overlijden. Dit is anders voor de gezamenlijke autoritten. Daarvoor hebben de kinderen na het overlijden kosten, doordat ze bijvoorbeeld de trein of de bus moeten betalen.

We veronderstellen daarmee dat van alle autokosten (de variabele en vaste autokosten samen) 50% vervalt en 50% behouden blijft, doordat de kinderen de kosten van substituten moeten gaan bekostigen. Het deel van de autokosten dat blijft, vermenigvuldigen we met de 57%; het aandeel dat de auto inneemt in het totaal van de verplaatsingen. In de situatie dat alle volwassenen in een huishouden overlijden valt daarmee 28,50% van de autokosten weg ($57\% \cdot 50\%$).

Overige vervoerskosten

Voor het overige vervoer (fiets en openbaar vervoer) rekenen we met de verhouding van de basisbedragen voor de kinderen en volwassenen, zoals het Nibud die in het Budgethandboek heeft vastgesteld. Dit is 9,50 euro voor een kind jonger dan 13 jaar. En voor een kind ouder dan 13 jaar en een volwassene 15 euro. De verhouding van deze bedragen wordt vermenigvuldigd met 43%. Dit is het aandeel overige vervoerskosten in de totale vervoerskosten.

Voor een huishouden met 2 volwassenen en 1 kind onder de 13 jaar is het percentage dat wegvalt bij het overlijden van beide volwassenen daarmee 33% ($2 \cdot 15 / (2 \cdot 15 + 9,50) \cdot 43\%$).

Totale vervoerskosten

Voor het vaststellen van de hoogte van de totale vervoerskosten voor een bepaalde huishoudsituatie is gebruik gemaakt van cijfers en berekeningen uit het

Budgetonderzoek van het CBS. Het bedrag aan vervoerskosten omvat alle mogelijke vervoerskosten, zowel kosten aan openbaar vervoer, als brandstofkosten, verzekering van de auto, motorrijtuigenbelasting en onderhoudskosten aan de auto. Ook de eigen bijdrage van de leaseauto (de privékosten aan de lease-auto) zijn in deze vervoerskosten meegenomen.

Het totale bedrag aan vervoerskosten is vermenigvuldigd met de aandelen van autokosten en overige vervoerskosten die wegvallen na het overlijden van de volwassenen.

3.4.4 Kleding

Het Nibud stelt kledingpakketten vast voor volwassenen en kinderen. Hierbij is uitgegaan van gegevens van het CBS. Aan de hand van de aankoopfrequenties per item kan een kledingpakket per gezinslid worden samengesteld en kunnen de kosten aan kleding per maand worden vastgesteld.

Op basis van deze kledingpakketten blijken de minimale kosten (de basisbedragen) voor personen vanaf 13 jaar op 57 euro per maand te liggen en voor kinderen tot en met 12 jaar op 30 euro per maand². De verhouding tussen beide bedragen is gebruikt om het aandeel van een volwassene per huishouden vast te stellen.

3.4.5 Inventaris

Een groot deel van de kosten aan inventaris moet worden gemaakt, ongeacht de grootte van het huishouden. Zo zal een wasmachine nodig zijn. Een deel van de kosten is afhankelijk van het aantal personen binnen het huishouden. Met twee kinderen is er bijvoorbeeld een bed extra nodig dan wanneer er één kind is.

Bij het weggefallen van één volwassene binnen het huishouden hebben we aangesloten bij de stelregel van de rekenkundigen dat de inventaris altijd intact blijft na het overlijden. Er is in het rapport in 2014 dan ook niet een individueel gedeelte van de inventariskosten binnen de berekeningen van de weggefallen kosten meegenomen.

Dit is anders wanneer beide ouders overlijden of als de enige aanwezige ouder overlijdt. Als alleen de kinderen binnen het huishouden overblijven en zij blijven in het ouderlijk huis wonen, gaan we ervan uit dat een deel van de inventariskosten wegvalt. Het gaat om de individuele kosten die aan de volwassene(n) kunnen worden toegeschreven, bijvoorbeeld het bed waarin de volwassenen sliepen. Echter, voor de meeste inventaris geldt dat het hele huishouden ervan profiteert, zoals de wasmachine

² Voor jongens en meisjes en voor mannen en vrouwen zijn er lichte verschillen in de maandelijks kosten voor kleding. Hier is het gemiddelde voor jongens/meisjes genomen en voor mannen/vrouwen.

en de koelkast. Deze inventarisgoederen en de bijbehorende kosten blijven behouden als de volwassene(n) overlijden.

Als de kinderen het ouderlijk huis verlaten zullen de kosten voor inventaris in zijn geheel wegvallen [WNU-huis]. In het nieuwe gezin zullen extra uitgaven worden gemaakt, omdat het kind daar bijvoorbeeld een eigen bed moet krijgen. Dit zal bij de bijgekomen uitgaven komen (zie paragraaf 3.5).

3.4.6 Overige niet-vergoede ziektekosten

Onder niet-vergoede ziektekosten [voorheen: extra ziektekosten] vallen:

- Verbandmiddelen, hulpmiddelen, geneesmiddelen
- Eigen risico zorgverzekering
- Eigen bijdragen hulp bij huishouden i.v.m. zorg, Wmo/Wlz.

Het eigen risico geldt alleen voor volwassenen en vervalt daarom in zijn geheel (zie paragraaf 3.1.3). Voor eigen bijdragen hulp bij het huishouden i.v.m. zorg nemen we geen gemiddeld bedrag voor op, omdat het vooral sterk afhankelijk is van de zorgvraag binnen het huishouden.

Het bedrag voor verbandmiddelen, hulpmiddelen en geneesmiddelen is dus het onderdeel van de overige niet-vergoede ziektekosten dat afhankelijk is van het inkomen en de huishoudgrootte.

In 2014 was het bedrag hiervoor alleen afhankelijk van de huishoudgrootte en onafhankelijk van het inkomen. Inmiddels hebben we daar nieuwe berekeningen voor gedaan en blijkt de hoogte van de uitgaven aan verbandmiddelen, hulpmiddelen en geneesmiddelen niet alleen afhankelijk van de huishoudgrootte, maar ook van het inkomen.

Een huishouden is voor verbandmiddelen, hulpmiddelen en geneesmiddelen minimaal 2 euro per maand kwijt verhoogd met een bedrag van 4 euro per persoon binnen het huishouden, ongeacht de leeftijd van de kinderen. Aangenomen is dat deze verhouding voor alle inkomensniveaus geldt. Het aandeel van de kosten dat aan een volwassene kan worden toegeschreven is daarmee vastgesteld op: $4/(2+4*\text{aantal personen in het huishouden voor overlijden})$.

3.4.7 Vrijtijdsuitgaven

Met vrijtijdsuitgaven [voorheen: recreatie] worden alle uitgaven aan vakanties, uitgaan, uitstapjes en hobby's bedoeld. Een huishouden is aan vrijtijdsuitgaven minimaal 22,50 euro per maand kwijt, verhoogd met een bedrag van 17 euro per persoon binnen het huishouden (ongeacht de leeftijd van de kinderen).

Aangenomen is dat deze verhouding voor alle inkomensniveaus geldt. Het aandeel van

de kosten dat aan een volwassene kan worden toegeschreven is daarmee vastgesteld op: $17 / (22,50 + 17 * \text{aantal personen in het huishouden voor overlijden})$.

3.4.8 Voeding

Het Nibud berekent jaarlijks de gemiddelde kosten voor voeding per dag. Deze kosten zijn gebaseerd op een voedingspakket dat het Voedingscentrum specifiek voor het Nibud heeft samengesteld. Dit pakket gaat uit van de aanbevolen hoeveelheden voeding per dag. Deze hoeveelheden zijn vermenigvuldigd met de gemiddelde prijzen van de voedingsmiddelen uit het pakket.

Vanaf 13 jaar zijn de bedragen aan voeding van een kind per dag gelijk aan die van een volwassene. Voor kinderen onder de 13 jaar liggen de aanbevolen hoeveelheid voeding en de bijbehorende kosten lager.

Op basis van de gemiddelde bedragen aan voeding voor een volwassene (6,16 euro) en die voor een kind onder de 13 jaar (4,27 euro) is berekend welk aandeel van de voedingskosten aan één volwassene kan worden toegeschreven bij verschillende huishoudsamenstellingen.

Bij de berekening van het aandeel is rekening gehouden met het feit dat er bij het bereiden van voeding sprake is van schaalvoordelen. Een driepersoonshuishouden is bij hetzelfde inkomen per persoon circa 21% goedkoper uit dan een tweepersoonshuishouden, vierpersoonshuishoudens besteden ongeveer 27% per persoon minder aan voeding dan een tweepersoonshuishouden en een vijfpersoonshuishouden is 37% goedkoper uit. Een éénpersoonshuishouden is daarentegen per persoon 10% meer kwijt dan een tweepersoonshuishouden. Als gevolg van deze schaalvoordelen, ligt het aandeel kosten aan voeding dat aan de volwassene kan worden toegeschreven, hoger bij huishoudens met drie kinderen dan bij huishoudens met twee kinderen. Zo nemen bij een eenoudergezin met twee kinderen de kosten aan voeding per persoon toe als de ouder wegvalt, omdat de schaalvoordelen bij een tweepersoonshuishouden kleiner zijn dan bij een driepersoonshuishouden.

3.4.9 Persoonlijke verzorging

Het basisbedrag dat het Nibud berekent voor de kosten voor persoonlijke verzorging (tandpasta, shampoo, zeep et cetera) is afhankelijk van het aantal personen en in hoeverre de kinderen in het huishouden jonger of ouder dan 13 jaar zijn. Er is geen vast bedrag voor het huishouden zelf.

Voor elk persoon van 13 jaar en ouder wordt uitgegaan van 22,17 euro per maand, voor kinderen jonger dan 13 jaar van 13,34 euro per maand.

Bij de berekeningen in dit rapport is verondersteld dat deze verhouding ook geldt bij hogere inkomens. Bij een huishouden met twee volwassenen en twee kinderen onder

de 13 jaar is er daarom vanuit gegaan dat met het wegvallen van beide volwassenen de kosten aan persoonlijke verzorging 62,43% lager worden ($=22,17*2/(22,17*2+13,34*2)$). Bij dezelfde gezinssituatie met twee kinderen van 13 jaar of ouder, zijn de weggevallen kosten aan persoonlijke verzorging 50% ($=22,17*2/(22,17*4)$).

3.4.10 Overige huishoudelijke uitgaven

Onder 'overige huishoudelijke uitgaven' [voorheen: overig huishoudgeld] verstaan we de kosten voor het op bezoek gaan en het ontvangen van bezoek en voor diversen, zoals de kosten van een identiteitskaart. Het basisbedrag dat het Nibud hiervoor hanteert is afhankelijk van het aantal personen. Daarnaast geldt er een bedrag per huishouden. Het is onafhankelijk van de leeftijd van de kinderen.

Het variabele bedrag is 17 euro per persoon; per huishouden geldt een bedrag van 16,10 euro. Deze verhoudingen worden gehanteerd om vast te stellen welk deel van de overige huishoudelijke uitgaven wegvallen na het overlijden van de volwassene(n). Als in een eenoudergezin met twee kinderen de ouder overlijdt, betekent dat 25% van de kosten ($17/(17*3+16,10)$) wegvalt.

3.5 Bijgekomen uitgaven (BU)

Als de kinderen het ouderlijk huis verlaten en opgenomen worden in een ander gezin zal het nieuwe gezin met een aantal extra uitgaven te maken hebben die zij eerder niet hadden. Dit kan in alle onderzochte gezinssituaties (beide ouders vallen weg, volwassene in eenoudergezin valt weg en volwassene in een co-ouderschapssituatie valt weg) gelden.

Deze extra uitgaven zijn niet volledig gelijk aan de uitgaven die extra wegvallen als het kind het ouderlijk huis verlaat (het WNU-huis). Het vertrekpunt is hier immers niet meer het oorspronkelijke gezin -met de overleden ouder(s)- maar het nieuwe gezin. Het nieuwe gezin heeft al een eigen woning; de kosten daarvan worden niet hoger doordat er een kind extra in het gezin wordt opgenomen. Hetzelfde geldt voor de kosten aan gas en onderhoud van het huis; die zijn afhankelijk van andere kenmerken dan de grootte van het gezin.

Welke bijgekomen uitgaven het nieuwe gezin kan verwachten als er (een) extra kind(eren) in het gezin wordt opgenomen, verschilt per situatie. Te denken valt aan extra uitgaven voor:

- Elektriciteit
- Water
- Lokale lasten: als een kind wordt opgenomen in een éénpersoonshuishouden. Wordt een kind opgenomen in een meerpersoonshuishouden, dan zullen deze lasten veelal gelijk blijven, tenzij de gemeente een Diftar-systeem kent.

- Aansprakelijkheidsverzekering
- Inventaris: bijvoorbeeld een bed, bureau en stoel voor het kind
- Woningaanpassingen en/of -verbouwingen die nodig zijn voor de komst van het kind
- Was- en schoonmaakkosten
- Oppas- en opvangkosten

Voor de zorgverzekering zullen waarschijnlijk geen bijgekomen uitgaven zijn, omdat het kind tot 18 jaar gratis meeverzekerd is bij degene die gezag over het kind heeft.

Omdat de bijgekomen uitgaven casusspecifiek zijn, worden hier geen normen of vaste percentages voor gegeven. Het Nibud Budgethandboek kan als bron worden gebruikt voor het vaststellen van de hoogte van de bijgekomen uitgaven.

Let op! Een nieuw gezin heeft ook met de extra kosten van direct levensonderhoud van het kind te maken, bijvoorbeeld voor voeding, kleding, persoonlijke verzorging en onderwijs. Hier is echter al rekening mee gehouden bij het vaststellen van de WNU. Dit moet dan ook niet meer als bijgekomen uitgaven worden aangemerkt.

Het gaat bij de bijgekomen uitgaven om de woongerelateerde uitgaven die voor het kind extra worden gemaakt als het bij een nieuw gezin intrekt.

4 Uitkomsten

Op basis van de verdeling van uitgaven binnen het huishouden -zoals beschreven in hoofdstuk 3- en uitgaande van de werkwijze zoals beschreven in hoofdstuk 2, is voor de verschillende huishoudsituaties berekend welke kostenbesparing er optreedt als alle volwassenen in het huishouden overlijden.

Er wordt onderscheid gemaakt tussen:

- het WNU-percentage als de achterblijvende kinderen in het ouderlijk huis blijven wonen (paragraaf 4.1);
- het percentage WNU-huis: het extra percentage aan uitgaven dat wegvalt, bovenop het WNU-percentage, als de kinderen het ouderlijk huis verlaten (paragraaf 4.2);
- het percentage uitgaven dat aanvullend op de kostenbesparing in een eenouderschapssituatie wegvalt als er sprake is van co-ouderschap (paragraaf 4.3).

In het volgende hoofdstuk (hoofdstuk 5) is precies weergegeven welke tabel van toepassing is in de verschillende situaties.

4.1 De WNU

Tabel 4.1 en 4.2 geven weer welke uitgaven in totaal wegvallen als respectievelijk beide volwassenen overlijden en de enige volwassene in een eenoudergezin overlijdt.

Tabel 4.1: Kostenbesparing bij het wegvallen van twee volwassenen in een huishouden waarbij de kinderen in het ouderlijk huis blijven wonen

Huishoudsamenstelling	€ 30.000	€ 36.000	€ 48.000	€ 60.000	€ 72.000	€ 84.000	€ 96.000
Paar met 1 kind onder de 13 jaar	47,0%	45,3%	42,1%	36,6%	33,0%	30,4%	28,4%
Paar met 1 kind van 13 jaar of ouder	43,3%	42,5%	40,9%	35,2%	31,6%	29,0%	27,1%
Paar met 2 kinderen onder de 13 jaar	39,5%	39,1%	38,2%	33,1%	29,6%	27,1%	25,3%
Paar met 2 kinderen, waarvan één jonger is dan 13 jaar en één 13 jaar of ouder is	36,6%	35,7%	33,9%	32,0%	28,7%	26,2%	24,4%
Paar met 2 kinderen van 13 jaar of ouder	35,6%	35,3%	35,3%	31,3%	27,9%	25,5%	23,7%
Paar met 3 kinderen onder de 13 jaar	36,5%	35,8%	34,3%	32,8%	29,3%	26,8%	24,9%
Paar met 3 kinderen, waarvan twee jonger dan 13 jaar en één 13 jaar of ouder	37,6%	37,2%	35,4%	33,5%	29,9%	27,3%	25,3%
Paar met 3 kinderen, waarvan één jonger dan 13 jaar en twee 13 jaar of ouder	36,5%	36,5%	35,5%	34,5%	30,6%	27,8%	25,8%
Paar met 3 kinderen van 13 jaar of ouder	36,0%	36,0%	35,8%	35,6%	31,5%	28,5%	26,3%

Tabel 4.2: Kostenbesparing bij het wegvallen van één volwassene (eenoudergezin) waarbij de kinderen in het ouderlijk huis blijven wonen

Huishoudsamenstelling	€ 30.000	€ 36.000	€ 48.000	€ 60.000	€ 72.000	€ 84.000	€ 96.000
Eenouder met 1 kind onder de 13 jaar	35,1%	32,2%	26,9%	23,9%	21,9%	20,5%	19,2%
Eenouder met 1 kind van 13 jaar of ouder	31,9%	31,6%	26,1%	22,9%	20,7%	19,2%	18,1%
Eenouder met 2 kinderen onder de 13 jaar	27,4%	27,2%	22,7%	20,0%	18,2%	17,0%	16,0%
Eenouder met 2 kinderen, waarvan één jonger is dan 13 jaar en één 13 jaar of ouder is	24,6%	23,7%	21,8%	19,1%	17,4%	16,2%	15,2%
Eenouder met 2 kinderen van 13 jaar of ouder	21,9%	21,7%	21,3%	18,7%	16,9%	15,6%	14,7%
Eenouder met 3 kinderen onder de 13 jaar	24,8%	24,0%	22,5%	19,7%	17,9%	16,6%	15,6%
Eenouder met 3 kinderen, waarvan twee jonger dan 13 jaar en één 13 jaar of ouder	24,0%	23,7%	23,1%	20,2%	18,3%	17,0%	15,9%
Eenouder met 3 kinderen, waarvan één jonger dan 13 jaar en twee 13 jaar of ouder	23,1%	22,7%	21,8%	20,9%	18,8%	17,3%	16,3%
Eenouder met 3 kinderen van 13 jaar of ouder	22,4%	22,2%	21,9%	21,6%	19,4%	17,8%	16,6%

4.2 WNU-huis

Zoals in hoofdstuk 3 beschreven, maken we bij de WNU-huis onderscheid tussen koop- en huurwoningen. Het gaat om de woning van het huishouden waar de volwassene(n) overlijden.

De WNU-huis kan zowel van toepassing zijn als beide ouders wegvallen, als de volwassene in eenoudergezin wegvalt als wanneer de volwassene in een co-ouderschapssituatie wegvalt.

Let op! Naast het percentage dat in tabel 4.3 en 4.4 staat, vallen ook de hypotheek- of huurlasten weg als de kinderen het ouderlijk huis verlaten. Deze bedragen gelden binnen de overlijdensschademethodiek als weggevallen uitgaven (WU) in de situatie met overlijden. Het bedrag aan huur/hypotheek van het huishouden vóór overlijden dient daar te worden meegenomen. Het is dan ook niet meegenomen in het percentage WNU-huis.

Tabel 4.3: WNU-huis: extra kostenbesparing bij het wegvallen van twee volwassenen in een huishouden wanneer de kinderen verhuizen (exclusief WU voor huur/hypotheek)

Huishoudsamenstelling	€ 30.000	€ 36.000	€ 48.000	€ 60.000	€ 72.000	€ 84.000	€ 96.000
KOOPWONING							
Paar met 1 kind onder de 13 jaar	20,9%	19,5%	16,5%	13,8%	12,0%	10,7%	9,8%
Paar met 1 kind van 13 jaar of ouder	20,2%	19,0%	16,6%	13,9%	12,1%	10,8%	9,8%
Paar met 2 kinderen onder de 13 jaar	21,9%	20,2%	17,8%	14,9%	12,9%	11,5%	10,4%
Paar met 2 kinderen, waarvan 1 jonger is dan 13 jaar en 1 13 jaar of ouder is	21,9%	19,8%	17,7%	15,0%	13,0%	11,6%	10,5%
Paar met 2 kinderen van 13 jaar of ouder	22,2%	19,3%	17,5%	15,1%	13,1%	11,6%	10,6%
Paar met 3 kinderen onder de 13 jaar	22,5%	20,2%	18,1%	15,5%	13,4%	11,9%	10,8%
Paar met 3 kinderen, waarvan twee jonger dan 13 jaar en één 13 jaar of ouder	22,8%	19,7%	18,0%	15,6%	13,5%	12,0%	10,9%
Paar met 3 kinderen, waarvan één jonger dan 13 jaar en twee 13 jaar of ouder	23,8%	19,4%	17,7%	15,7%	13,6%	12,0%	10,9%
Paar met 3 kinderen van 13 jaar of ouder	24,1%	19,4%	17,2%	15,7%	13,6%	12,1%	10,9%
HUURWONING							
Paar met 1 kind onder de 13 jaar	15,3%	13,7%	11,1%	9,3%	8,1%	7,2%	6,5%
Paar met 1 kind van 13 jaar of ouder	15,2%	13,6%	11,2%	9,4%	8,1%	7,3%	6,6%
Paar met 2 kinderen onder de 13 jaar	17,0%	15,2%	12,4%	10,3%	9,0%	8,0%	7,2%
Paar met 2 kinderen, waarvan 1 jonger is dan 13 jaar en 1 13 jaar of ouder is	17,0%	15,1%	12,5%	10,4%	9,0%	8,0%	7,3%
Paar met 2 kinderen van 13 jaar of ouder	17,3%	15,0%	12,7%	10,5%	9,1%	8,1%	7,3%
Paar met 3 kinderen onder de 13 jaar	17,6%	15,6%	13,1%	10,9%	9,4%	8,4%	7,6%
Paar met 3 kinderen, waarvan twee jonger dan 13 jaar en één 13 jaar of ouder	17,9%	15,5%	13,3%	11,1%	9,5%	8,4%	7,6%
Paar met 3 kinderen, waarvan één jonger dan 13 jaar en twee 13 jaar of ouder	18,9%	15,4%	13,2%	11,1%	9,6%	8,5%	7,7%
Paar met 3 kinderen van 13 jaar of ouder	19,2%	15,3%	12,9%	11,1%	9,6%	8,5%	7,7%

Tabel 4.4: WNU-huis: Extra kostenbesparing bij het wegvallen van één volwassene (eenoudergezin) wanneer de kinderen verhuizen (exclusief WU voor huur/hypotheek)

Huishoudsamenstelling	€ 30.000	€ 36.000	€ 48.000	€ 60.000	€ 72.000	€ 84.000	€ 96.000
KOOPWONING							
Eenouder met 1 kind onder de 13 jaar	20,8%	18,5%	16,6%	13,9%	12,1%	10,8%	9,9%
Eenouder met 1 kind van 13 jaar of ouder	20,8%	18,7%	16,7%	14,0%	12,2%	10,9%	10,0%
Eenouder met 2 kinderen onder de 13 jaar	22,7%	20,4%	17,9%	15,0%	13,0%	11,6%	10,6%
Eenouder met 2 kinderen, waarvan 1 jonger is dan 13 jaar en 1 13 jaar of ouder is	22,7%	20,6%	18,1%	15,1%	13,1%	11,7%	10,6%
Eenouder met 2 kinderen van 13 jaar of ouder	22,6%	20,5%	18,2%	15,2%	13,2%	11,8%	10,7%
Eenouder met 3 kinderen onder de 13 jaar	23,5%	21,3%	18,7%	15,6%	13,6%	12,1%	11,0%
Eenouder met 3 kinderen, waarvan twee jonger dan 13 jaar en één 13 jaar of ouder	23,5%	21,3%	18,9%	15,8%	13,7%	12,2%	11,0%
Eenouder met 3 kinderen, waarvan één jonger dan 13 jaar en twee 13 jaar of ouder	23,5%	21,2%	19,0%	15,8%	13,7%	12,2%	11,1%
Eenouder met 3 kinderen van 13 jaar of ouder	23,4%	21,1%	18,9%	15,9%	13,8%	12,3%	11,1%
HUURWONING							
Eenouder met 1 kind onder de 13 jaar	16,2%	14,1%	11,1%	9,3%	8,2%	7,3%	6,7%
Eenouder met 1 kind van 13 jaar of ouder	16,1%	14,3%	11,3%	9,5%	8,2%	7,4%	6,7%
Eenouder met 2 kinderen onder de 13 jaar	18,1%	15,9%	12,5%	10,5%	9,1%	8,1%	7,4%
Eenouder met 2 kinderen, waarvan 1 jonger is dan 13 jaar en 1 13 jaar of ouder is	18,0%	16,1%	12,6%	10,6%	9,2%	8,2%	7,4%
Eenouder met 2 kinderen van 13 jaar of ouder	17,8%	15,9%	12,8%	10,6%	9,2%	8,2%	7,5%
Eenouder met 3 kinderen onder de 13 jaar	18,8%	16,8%	13,3%	11,1%	9,6%	8,6%	7,8%
Eenouder met 3 kinderen, waarvan twee jonger dan 13 jaar en één 13 jaar of ouder	18,7%	16,8%	13,4%	11,2%	9,7%	8,6%	7,8%
Eenouder met 3 kinderen, waarvan één jonger dan 13 jaar en twee 13 jaar of ouder	18,6%	16,6%	13,6%	11,3%	9,8%	8,7%	7,9%
Eenouder met 3 kinderen van 13 jaar of ouder	18,5%	16,4%	13,6%	11,3%	9,8%	8,7%	7,9%

4.3 Co-ouderschap

Bij co-ouderschap gaan we ervan uit dat er een verdeling is waarbij beide ouders 40% tot 60% voor de kinderen zorgen. In geval van een co-ouderschapsituatie is het percentage kosten dat wegvalt bij het overlijden van de volwassene, hoger. Immers, de achterblijvende kinderen zijn minder in het huishouden aanwezig dan wanneer zij (bijna) altijd bij één ouder wonen. De volwassene maakt dus ook minder kosten voor het kind.

Om de weggevallen kosten vast te stellen in geval van een co-ouderschapsituatie, moet het percentage uit tabel 4.5 worden opgeteld bij de percentage die gelden voor de weggevallen kosten van de volwassene in een eenoudergezinsituatie (zie tabel 4.2). De percentages uit tabel 4.5 zijn van toepassing op alle verschillende huishoudsamenstellingen (met 1, 2 of 3 kinderen, onder en boven de 13 jaar).

Tabel 4.5: Percentages WNU bij co-ouderschap

€ 30.000	€ 36.000	€ 48.000	€ 60.000	€ 72.000	€ 84.000	€ 96.000
7,30%	5,00%	4,10%	3,80%	3,50%	3,20%	2,90%

In alle situaties gaan we uit van het inkomen van het huishouden vóór overlijden. In geval van een co-ouderschapsituatie is dat het inkomen van de ene ouder die overlijdt en waar de kinderen voor de helft van de tijd wonen. Het inkomen van de ex-partner -met wie de overleden persoon het co-ouderschap 'deelt'- telt dus niet mee.

Een voorbeeld:

- Een alleenstaande ouder met een inkomen van € 60.000 die volledig zorgt voor één kind jonger dan 13 jaar en één kind ouder dan 13 jaar: het WNU-percentage is 19,1% (zie tabel 4.2).
- Als de alleenstaande ouder met zijn/haar inkomen van € 60.000 de helft van de tijd zorgt voor één kind jonger dan 13 jaar en één kind ouder dan 13 jaar: het WNU-percentage is 22,9% (19,1% + 3,8%).

Daarnaast zal het kind in geval van een co-ouderschapsituatie vaak verhuizen naar de andere ouder. Dan komt het percentage WNU-huis er nog bij. Uitgaande van een koopwoning, is dat 15,1% (zie tabel 4.4). In totaal valt dan 38% van het besteedbaar inkomen weg als de co-ouder overlijdt. Uitgaande van een huurwoning dan is het percentage WNU-huis 10,6% (zie tabel 4.4). In dat geval valt 33,5% van de kosten weg.

5 Toepassing in de praktijk

In 2014 zijn berekeningen gedaan welke percentage van de uitgaven wegvallen als één volwassene wegvalt waarna één volwassene -al dan niet met kinderen- achterblijft. Met dit rapport zijn de berekeningen van de weggevallen uitgaven uitgebreid voor de situatie waarin beide volwassenen wegvallen en de kinderen alleen achterblijven en voor de situatie waarin een volwassene in een eenoudergezin wegvalt en de kinderen alleen achterblijven. In dat laatste geval wordt nog onderscheid gemaakt tussen een volledige alleenstaande oudersituatie en een co-ouderschapssituatie.

Zoals hoofdstuk 4 laat zien, zijn er twee opties mogelijk als de kinderen zonder ouder(s) achterblijven: ze blijven in het ouderlijk huis wonen of ze verlaten het ouderlijk huis en trekken in bij een ander gezin. Dit leidt tot een ander percentage weggevallen uitgaven. In hoofdstuk 4 is dit aanvullende WNU-percentage apart beschreven als WNU-huis (zie paragraaf 4.2). Daarbij geldt dat er een verschil is tussen het percentage WNU-huis wanneer het gezin voor overlijden in een koopwoning woonde of in een huurwoning.

Het aantal mogelijke situaties waarvoor WNU-percentages kunnen worden gebruikt, is dus behoorlijk toegenomen. Om het praktisch toepasbaar te maken, geeft figuur 1 weer welke WNU-percentages in welke situatie gelden. Door het stroomdiagram te volgen, wordt duidelijk welke tabel met WNU-percentages moet worden.

Hierbij is de tabel met WNU-percentages uit 2014 -voor het huishoudens met twee volwassenen van wie één overlijdt- geactualiseerd. De berekeningssystematiek is gelijk aan die in 2014, waarbij gewerkt is met de meest recente cijfers, gelijk aan die gehanteerd zijn voor de andere situaties. De geactualiseerde tabel staat in tabel 5.1. De cijfers uit tabel 5.1 wijken voor bepaalde situaties iets af van de tabel uit de rapportage in 2014. Bijlage 2 geeft een verantwoording voor deze verschillen.

Toepassing van de percentages

De percentages in de tabellen kunnen worden gebruikt om vast te stellen welke uitgaven wegvallen, als percentage van het besteedbaar inkomen, als volwassene(n) binnen het huishouden overlijdt.

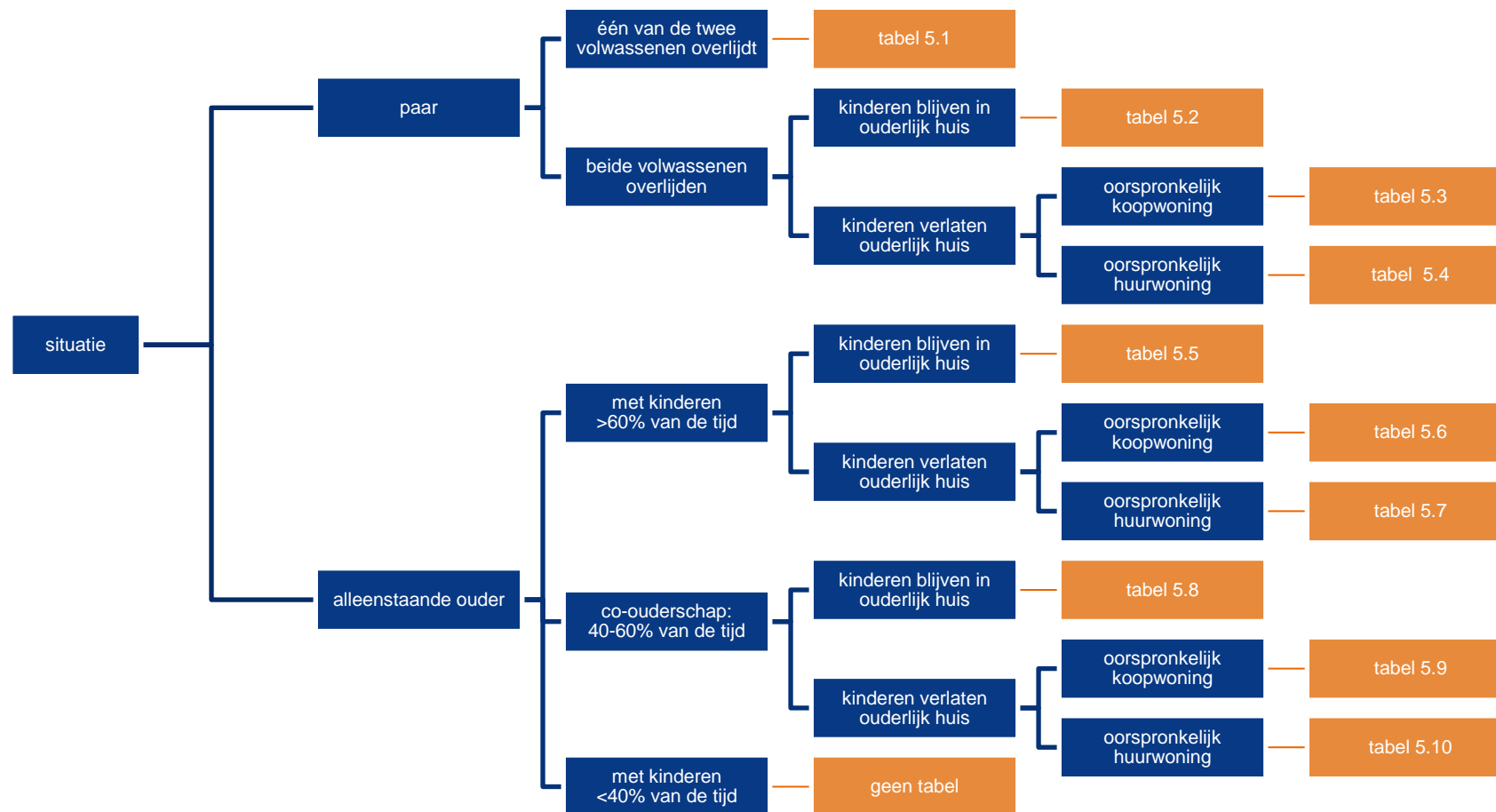
- Indien het besteedbaar inkomen minder is dan 30.000 euro per jaar, dan dienen de percentages uit de kolom bij een inkomen van 30.000 euro te worden gehanteerd en toegepast te worden op het daadwerkelijke inkomen onder de 30.000 euro.
- Bij een inkomen dat ligt tussen de inkomens in een rij, dient geïnterpoleerd te worden. Bijvoorbeeld bij een besteedbaar inkomen van 56.000 euro per jaar geldt in de situatie uit tabel 5.1 bij een paar met 2 kinderen onder de 13 jaar (waarbij één volwassene wegvalt) een percentage van 16,1% ($2/3 \cdot 15,3\% + 1/3 \cdot 17,8\%$).
- Bij een inkomen van meer dan 96.000 euro per jaar gelden de percentages uit de kolom behorende bij een inkomen van 96.000 euro. Dit wordt toegepast op het daadwerkelijke inkomen boven de 96.000 euro.

Toepassing van het stroomdiagram

Als voorbeeld:

Een alleenstaande moeder die de volledige zorg voor haar twee kinderen (jonger dan 13 jaar) heeft, overlijdt. De vrouw woonde in een huurwoning en had een inkomen van 48.000 euro per jaar. Haar twee kinderen gaan na haar overlijden bij haar ex-partner wonen en verlaten dus het huis waar zij voor het overlijden het merendeel van de tijd woonden. In dat geval zal tabel 5.7 moeten worden gehanteerd en valt 35,2% van de kosten weg met het overlijden (exclusief de huur van de woning). Blevেন de kinderen in huis wonen, dan geldt tabel 5.5 en valt 22,7% van de kosten weg.

Figuur 1:Stroomschema van de hanteren tabel met WNU-percentages in verschillende situaties

Tabel 5.1: Percentages WNU bij paar waar één volwassene wegvalt

Huishoudsamenstelling	€ 30.000	€ 36.000	€ 48.000	€ 60.000	€ 72.000	€ 84.000	€ 96.000
Paar zonder kinderen	26,7%	25,3%	22,6%	19,6%	17,7%	16,4%	15,3%
Paar met 1 kind onder de 13 jaar	20,2%	19,5%	18,2%	15,8%	14,2%	13,1%	12,2%
Paar met 1 kind van 13 jaar of ouder	18,2%	17,9%	17,4%	15,1%	13,5%	12,4%	11,6%
Paar met 2 kinderen onder de 13 jaar	19,0%	18,6%	17,8%	15,3%	13,7%	12,5%	11,6%
Paar met 2 kinderen, waarvan één jonger is dan 13 jaar en één 13 jaar of ouder is	17,9%	17,7%	17,3%	14,9%	13,3%	12,1%	11,2%
Paar met 2 kinderen van 13 jaar of ouder	17,5%	17,4%	17,1%	14,6%	12,9%	11,8%	10,9%
Paar met 3 kinderen onder de 13 jaar	15,7%	15,3%	14,5%	13,6%	12,1%	11,0%	10,2%
Paar met 3 kinderen, waarvan twee jonger dan 13 jaar en één 13 jaar of ouder	15,2%	15,0%	14,1%	13,3%	11,8%	10,7%	9,9%
Paar met 3 kinderen, waarvan één jonger dan 13 jaar en twee 13 jaar of ouder	16,9%	13,9%	13,5%	13,1%	11,6%	10,5%	9,7%
Paar met 3 kinderen van 13 jaar of ouder	16,5%	12,9%	12,9%	12,9%	11,4%	10,3%	9,5%

Tabel 5.2: Percentages WNU bij paar waar beide volwassenen wegvallen, waarbij het kind in het ouderlijk huis blijft wonen

Huishoudsamenstelling	€ 30.000	€ 36.000	€ 48.000	€ 60.000	€ 72.000	€ 84.000	€ 96.000
Paar met 1 kind onder de 13 jaar	47,0%	45,3%	42,1%	36,6%	33,0%	30,4%	28,4%
Paar met 1 kind van 13 jaar of ouder	43,3%	42,5%	40,9%	35,2%	31,6%	29,0%	27,1%
Paar met 2 kinderen onder de 13 jaar	39,5%	39,1%	38,2%	33,1%	29,6%	27,1%	25,3%
Paar met 2 kinderen, waarvan één jonger is dan 13 jaar en één 13 jaar of ouder is	36,6%	35,7%	33,9%	32,0%	28,7%	26,2%	24,4%
Paar met 2 kinderen van 13 jaar of ouder	35,6%	35,3%	35,3%	31,3%	27,9%	25,5%	23,7%
Paar met 3 kinderen onder de 13 jaar	36,5%	35,8%	34,3%	32,8%	29,3%	26,8%	24,9%
Paar met 3 kinderen, waarvan twee jonger dan 13 jaar en één 13 jaar of ouder	37,6%	37,2%	35,4%	33,5%	29,9%	27,3%	25,3%
Paar met 3 kinderen, waarvan één jonger dan 13 jaar en twee 13 jaar of ouder	36,5%	36,5%	35,5%	34,5%	30,6%	27,8%	25,8%
Paar met 3 kinderen van 13 jaar of ouder	36,0%	36,0%	35,8%	35,6%	31,5%	28,5%	26,3%

Tabel 5.3: Percentages WNU bij paar waar beide volwassenen wegvallen, waarbij het kind het ouderlijk huis (koopwoning) verlaat (exclusief WU voor hypotheek en BU voor nieuwe gezin)

Huishoudsamenstelling	€ 30.000	€ 36.000	€ 48.000	€ 60.000	€ 72.000	€ 84.000	€ 96.000
Paar met 1 kind onder de 13 jaar	67,9%	64,9%	58,6%	50,4%	45,0%	41,1%	38,2%
Paar met 1 kind van 13 jaar of ouder	63,5%	61,5%	57,5%	49,1%	43,7%	39,8%	37,0%
Paar met 2 kinderen onder de 13 jaar	61,4%	59,3%	56,0%	48,0%	42,5%	38,6%	35,7%
Paar met 2 kinderen, waarvan één jonger is dan 13 jaar en één 13 jaar of ouder is	58,5%	55,5%	51,6%	47,0%	41,7%	37,8%	34,9%
Paar met 2 kinderen van 13 jaar of ouder	57,8%	54,6%	52,8%	46,4%	41,0%	37,1%	34,3%
Paar met 3 kinderen onder de 13 jaar	59,0%	55,9%	52,4%	48,3%	42,7%	38,7%	35,7%
Paar met 3 kinderen, waarvan twee jonger dan 13 jaar en één 13 jaar of ouder	60,4%	56,9%	53,4%	49,1%	43,4%	39,3%	36,2%
Paar met 3 kinderen, waarvan één jonger dan 13 jaar en twee 13 jaar of ouder	60,3%	55,9%	53,2%	50,2%	44,2%	39,9%	36,7%
Paar met 3 kinderen van 13 jaar of ouder	60,1%	55,4%	53,0%	51,3%	45,0%	40,6%	37,3%

Tabel 5.4: Percentages WNU bij paar waar beide volwassenen wegvallen, waarbij het kind het ouderlijk huis (huurwoning) verlaat (exclusief WU voor huur en BU voor nieuwe gezin)

Huishoudsamenstelling	€ 30.000	€ 36.000	€ 48.000	€ 60.000	€ 72.000	€ 84.000	€ 96.000
Paar met 1 kind onder de 13 jaar	62,3%	59,1%	53,2%	45,9%	41,0%	37,5%	34,9%
Paar met 1 kind van 13 jaar of ouder	58,5%	56,1%	52,1%	44,6%	39,7%	36,3%	33,7%
Paar met 2 kinderen onder de 13 jaar	56,5%	54,2%	50,6%	43,4%	38,5%	35,1%	32,5%
Paar met 2 kinderen, waarvan één jonger is dan 13 jaar en één 13 jaar of ouder is	53,6%	50,8%	46,4%	42,5%	37,7%	34,3%	31,7%
Paar met 2 kinderen van 13 jaar of ouder	52,9%	50,3%	48,0%	41,9%	37,0%	33,6%	31,1%
Paar met 3 kinderen onder de 13 jaar	54,1%	51,4%	47,4%	43,7%	38,7%	35,2%	32,5%
Paar met 3 kinderen, waarvan twee jonger dan 13 jaar en één 13 jaar of ouder	55,5%	52,7%	48,6%	44,6%	39,4%	35,7%	33,0%
Paar met 3 kinderen, waarvan één jonger dan 13 jaar en twee 13 jaar of ouder	55,4%	51,9%	48,7%	45,6%	40,2%	36,3%	33,5%
Paar met 3 kinderen van 13 jaar of ouder	55,2%	51,3%	48,7%	46,8%	41,1%	37,1%	34,1%

Tabel 5.5: Percentages WNU bij eenoudergezin, waarbij het kind in het ouderlijk huis blijft wonen

Huishoudsamenstelling	€ 30.000	€ 36.000	€ 48.000	€ 60.000	€ 72.000	€ 84.000	€ 96.000
Eenouder met 1 kind onder de 13 jaar	35,1%	32,2%	26,9%	23,9%	21,9%	20,5%	19,2%
Eenouder met 1 kind van 13 jaar of ouder	31,9%	31,6%	26,1%	22,9%	20,7%	19,2%	18,1%
Eenouder met 2 kinderen onder de 13 jaar	27,4%	27,2%	22,7%	20,0%	18,2%	17,0%	16,0%
Eenouder met 2 kinderen, waarvan één jonger is dan 13 jaar en één 13 jaar of ouder is	24,6%	23,7%	21,8%	19,1%	17,4%	16,2%	15,2%
Eenouder met 2 kinderen van 13 jaar of ouder	21,9%	21,7%	21,3%	18,7%	16,9%	15,6%	14,7%
Eenouder met 3 kinderen onder de 13 jaar	24,8%	24,0%	22,5%	19,7%	17,9%	16,6%	15,6%
Eenouder met 3 kinderen, waarvan twee jonger dan 13 jaar en één 13 jaar of ouder	24,0%	23,7%	23,1%	20,2%	18,3%	17,0%	15,9%
Eenouder met 3 kinderen, waarvan één jonger dan 13 jaar en twee 13 jaar of ouder	23,1%	22,7%	21,8%	20,9%	18,8%	17,3%	16,3%
Eenouder met 3 kinderen van 13 jaar of ouder	22,4%	22,2%	21,9%	21,6%	19,4%	17,8%	16,6%

Tabel 5.6: Percentages WNU bij eenoudergezin, waarbij het kind het ouderlijk huis (koopwoning) verlaat (exclusief WU voor hypotheek en BU voor nieuwe gezin)

Huishoudsamenstelling	€ 30.000	€ 36.000	€ 48.000	€ 60.000	€ 72.000	€ 84.000	€ 96.000
Eenouder met 1 kind onder de 13 jaar	55,9%	50,7%	43,5%	37,8%	34,0%	31,3%	29,1%
Eenouder met 1 kind van 13 jaar of ouder	52,6%	50,3%	42,8%	36,9%	32,9%	30,1%	28,1%
Eenouder met 2 kinderen onder de 13 jaar	50,1%	47,5%	40,6%	35,0%	31,3%	28,6%	26,6%
Eenouder met 2 kinderen, waarvan één jonger is dan 13 jaar en één 13 jaar of ouder is	47,3%	44,3%	39,9%	34,2%	30,5%	27,9%	25,9%
Eenouder met 2 kinderen van 13 jaar of ouder	44,6%	44,4%	39,5%	33,8%	30,1%	27,4%	25,4%
Eenouder met 3 kinderen onder de 13 jaar	48,3%	47,6%	41,2%	35,4%	31,4%	28,7%	26,6%
Eenouder met 3 kinderen, waarvan twee jonger dan 13 jaar en één 13 jaar of ouder	47,5%	45,0%	42,0%	36,0%	32,0%	29,1%	27,0%
Eenouder met 3 kinderen, waarvan één jonger dan 13 jaar en twee 13 jaar of ouder	46,6%	46,4%	43,0%	36,7%	32,5%	29,6%	27,4%
Eenouder met 3 kinderen van 13 jaar of ouder	45,8%	43,3%	40,8%	37,4%	33,1%	30,0%	27,7%

Tabel 5.7: Percentages WNU bij eenoudergezin, waarbij het kind het ouderlijk huis (huurwoning) verlaat (exclusief WU voor huur en BU voor nieuwe gezin)

Huishoudsamenstelling	€ 30.000	€ 36.000	€ 48.000	€ 60.000	€ 72.000	€ 84.000	€ 96.000
Eenouder met 1 kind onder de 13 jaar	51,4%	46,3%	38,0%	33,2%	30,0%	27,8%	25,9%
Eenouder met 1 kind van 13 jaar of ouder	48,0%	45,8%	37,4%	32,3%	29,0%	26,6%	24,8%
Eenouder met 2 kinderen onder de 13 jaar	45,5%	43,1%	35,2%	30,5%	27,3%	25,1%	23,4%
Eenouder met 2 kinderen, waarvan één jonger is dan 13 jaar en één 13 jaar of ouder is	42,6%	39,8%	34,5%	29,7%	26,6%	24,3%	22,7%
Eenouder met 2 kinderen van 13 jaar of ouder	39,8%	37,7%	34,1%	29,3%	26,1%	23,9%	22,2%
Eenouder met 3 kinderen onder de 13 jaar	43,6%	40,8%	35,8%	30,8%	27,5%	25,2%	23,4%
Eenouder met 3 kinderen, waarvan twee jonger dan 13 jaar en één 13 jaar of ouder	42,7%	40,5%	36,6%	31,4%	28,0%	25,6%	23,8%
Eenouder met 3 kinderen, waarvan één jonger dan 13 jaar en twee 13 jaar of ouder	41,7%	39,2%	35,3%	32,1%	28,6%	26,0%	24,2%
Eenouder met 3 kinderen van 13 jaar of ouder	40,9%	38,6%	35,5%	32,9%	29,2%	26,5%	24,5%

Tabel 5.8: Percentages WNU bij co-ouderschap, waarbij het kind in het ouderlijk huis blijft wonen

Huishoudsamenstelling	€ 30.000	€ 36.000	€ 48.000	€ 60.000	€ 72.000	€ 84.000	€ 96.000
Eenouder met 1 kind onder de 13 jaar	42,4%	37,2%	31,0%	27,7%	25,4%	23,7%	22,1%
Eenouder met 1 kind van 13 jaar of ouder	39,2%	36,6%	30,2%	26,7%	24,2%	22,4%	21,0%
Eenouder met 2 kinderen onder de 13 jaar	34,7%	32,2%	26,8%	23,8%	21,7%	20,2%	18,9%
Eenouder met 2 kinderen, waarvan één jonger is dan 13 jaar en één 13 jaar of ouder is	31,9%	28,7%	25,9%	22,9%	20,9%	19,4%	18,1%
Eenouder met 2 kinderen van 13 jaar of ouder	29,2%	26,7%	25,4%	22,5%	20,4%	18,8%	17,6%
Eenouder met 3 kinderen onder de 13 jaar	32,1%	31,3%	26,6%	23,5%	21,4%	19,8%	18,5%
Eenouder met 3 kinderen, waarvan twee jonger dan 13 jaar en één 13 jaar of ouder	31,3%	28,7%	27,2%	24,0%	21,8%	20,2%	18,8%
Eenouder met 3 kinderen, waarvan één jonger dan 13 jaar en twee 13 jaar of ouder	30,4%	27,7%	25,9%	24,7%	22,3%	20,5%	19,2%
Eenouder met 3 kinderen van 13 jaar of ouder	29,7%	27,2%	26,0%	25,4%	22,9%	21,0%	19,5%

Tabel 5.9: Percentages WNU bij co-ouderschap, waarbij het kind het ouderlijk huis (koopwoning) verlaat (exclusief WU voor hypotheek en BU voor nieuwe gezin)

Huishoudsamenstelling	€ 30.000	€ 36.000	€ 48.000	€ 60.000	€ 72.000	€ 84.000	€ 96.000
Eenouder met 1 kind onder de 13 jaar	63,2%	55,7%	47,6%	41,6%	37,5%	34,5%	32,0%
Eenouder met 1 kind van 13 jaar of ouder	59,9%	55,3%	46,9%	40,7%	36,4%	33,3%	31,0%
Eenouder met 2 kinderen onder de 13 jaar	57,4%	52,5%	44,7%	38,8%	34,8%	31,8%	29,5%
Eenouder met 2 kinderen, waarvan één jonger is dan 13 jaar en één 13 jaar of ouder is	54,6%	49,3%	44,0%	38,0%	34,0%	31,1%	28,8%
Eenouder met 2 kinderen van 13 jaar of ouder	51,9%	47,2%	43,6%	37,6%	33,6%	30,6%	28,3%
Eenouder met 3 kinderen onder de 13 jaar	55,6%	50,3%	45,3%	39,2%	34,9%	31,9%	29,5%
Eenouder met 3 kinderen, waarvan twee jonger dan 13 jaar en één 13 jaar of ouder	54,8%	50,0%	46,1%	39,8%	35,5%	32,3%	29,9%
Eenouder met 3 kinderen, waarvan één jonger dan 13 jaar en twee 13 jaar of ouder	53,9%	48,9%	44,9%	40,5%	36,0%	32,8%	30,3%
Eenouder met 3 kinderen van 13 jaar of ouder	53,1%	48,3%	44,9%	41,2%	36,6%	33,2%	30,6%

Tabel 5.10: Percentages WNU bij co-ouderschap, waarbij het kind het ouderlijk huis (huurwoning) verlaat (exclusief WU voor huur en BU voor nieuwe gezin)

Huishoudsamenstelling	€ 30.000	€ 36.000	€ 48.000	€ 60.000	€ 72.000	€ 84.000	€ 96.000
Eenouder met 1 kind onder de 13 jaar	58,7%	51,3%	42,1%	37,0%	33,5%	31,0%	28,8%
Eenouder met 1 kind van 13 jaar of ouder	55,3%	50,8%	41,5%	36,1%	32,5%	29,8%	27,7%
Eenouder met 2 kinderen onder de 13 jaar	52,8%	48,1%	39,3%	34,3%	30,8%	28,3%	26,3%
Eenouder met 2 kinderen, waarvan één jonger is dan 13 jaar en één 13 jaar of ouder is	49,9%	44,8%	38,6%	33,5%	30,1%	27,5%	25,6%
Eenouder met 2 kinderen van 13 jaar of ouder	47,1%	42,7%	38,2%	33,1%	29,6%	27,1%	25,1%
Eenouder met 3 kinderen onder de 13 jaar	50,9%	45,8%	39,9%	34,6%	31,0%	28,4%	26,3%
Eenouder met 3 kinderen, waarvan twee jonger dan 13 jaar en één 13 jaar of ouder	50,0%	45,5%	40,7%	35,2%	31,5%	28,8%	26,7%
Eenouder met 3 kinderen, waarvan één jonger dan 13 jaar en twee 13 jaar of ouder	49,0%	44,2%	39,4%	35,9%	32,1%	29,2%	27,1%
Eenouder met 3 kinderen van 13 jaar of ouder	48,2%	43,6%	39,6%	36,7%	32,7%	29,7%	27,4%

Bijlage 1 – Inkomensbegrip

Het (totaal) besteedbaar inkomen is het uitgangspunt voor het berekenen van de (weggevallen) uitgaven. Hierbij worden alle inkomstenbronnen bij het inkomen opgenomen en niet verrekend met bepaalde uitgavenposten. Dit komt zo dicht mogelijk in de buurt van het daadwerkelijke bedrag waarover huishoudens keuzevrijheid hebben. In dit besteedbaar inkomen zijn dus ook alle toeslagen en heffingskortingen opgenomen. Zo worden de huur- en zorgtoeslag tot het inkomen gerekend en bij de uitgaven worden dan de bruto huur en de premies voor de zorgverzekering opgenomen. Hetzelfde geldt voor het belastingvoordeel op de hypotheekrente: het belastingvoordeel zit in het inkomen en de bruto hypotheekrente wordt als uitgavenpost beschouwd.

Tabel A geeft weer wat onder het besteedbaar inkomen wordt verstaan.

Tabel A: Opbouw totaal besteedbaar inkomen (volgens het Nibud inkomensbegrip en voor de berekening van de overlijdensschade)

Inkomensbron	Nibud inkomensbegrip	Netto consumptief inkomen t.b.v. overlijdensschadeberekening
Bruto loon uit arbeid hoofdkostwinner	+	+
Bruto loon uit arbeid partner	+	+
Bruto loon uit arbeid kinderen	+	
Fiscale winst hoofd kostwinner	+	+
Fiscale winst over de leden van het huishouden	+	+
Sociale uitkeringen	+	+
Bruto pensioen	+	+
Bijverdiensten	+	+
Inkomsten uit vermogen	+	+
Huurtoeslag	+	+
Zorgtoeslag	+	+
Kinderbijslag, kindgebonden budget	+	+
Kinderopvangtoeslag	+	+
Studiefinanciering/tegemoetkoming scholieren	+	
Ontvangen alimentatie	+	+
Koopsubsidies	+	+
Overig inkomen (kostgeld)	+	+
Premies werknemersverzekeringen*	-	-
Premies volksverzekeringen en AOW, Anw, Wlz	-	-
Loon en inkomstenbelasting (waarbij de hypotheekrenteaf trek, heffingskortingen en alle aftrekposten (ook voor zelfstandigen) en bijtellingen, zoals de fiscale bijtelling voor de lease-auto, zijn verrekend)	-	-
Procentuele premie ZVW	-	-
Totaal besteedbaar inkomen	=	=

* pensioenbijdrage, e.d.

** de belasting in Box 3 (vermogensrendementsheffing) vormt eveneens een onderdeel in de bepaling van het netto besteedbaar inkomen

*** de nominale premie ZVW (de premie die iedere verzekeringsplichtige betaalt voor zijn zorgverzekering) is een uitgave en wordt niet opgenomen in de berekening van het netto besteedbaar inkomen. De inkomensafhankelijke bijdrage ZVW (de werkgeversheffing ZVW (tot 2013) en de bijdrage ZVW) dient wel opgenomen te worden.

Het inkomen van kinderen

Voor de overlijdensschademethodiek wordt het inkomen van de minderjarige en meerderjarige kinderen, zoals inkomsten uit bijbaantjes, de studiefinanciering en/of de tegemoetkoming scholieren, **niet meegenomen** in de berekeningen.

Bij de berekening van de weggevallen uitgaven, gaan we ervan uit dat thuiswonende kinderen ouder dan 18 jaar op dezelfde manier worden behandeld als kinderen van 13 jaar of ouder. Voor alle uitgavenposten waar de leeftijd van het kind van invloed is, geldt dat de uitgaven voor een kind dat 13 jaar of ouder is, gelijk zijn aan die van een meerderjarige (volwassene). Wel hebben meerderjarige kinderen, in tegenstelling tot minderjarige kinderen, een eigen zorgverzekering en (meer) studiekosten. Daar staat tegenover dat ze ook extra inkomsten hebben (studiefinanciering, bijbaan, zorgtoeslag). De aanname is dat deze extra kosten van meerderjarigen uit de eigen inkomsten van het meerderjarige kind worden bekostigd. Het inkomen van de 18-plusser moet dan ook **niet** worden meegerekend bij het huishoudinkomen.

Bijlage 2 – Verantwoording verschillen WNU percentages 2014 – 2019

In 2014 zijn de WNU-percentages opgesteld voor huishoudens met twee volwassenen zonder en met (één of meer) kinderen. In 2019 zijn deze WNU-percentages geactualiseerd.

Bij de meeste huishoudens zijn de verschillen tussen de WNU-percentages in 2014 en 2019 beperkt (circa 0-1,5%-punt). Alleen bij de paren zonder kinderen zijn duidelijke verschillen waarneembaar; daar is het percentage kosten dat wegvalt circa 3%-punt lager dan in 2014. Ook bij de gezinnen met 3 kinderen zijn er bij het laagste inkomensniveau grotere verschillen zichtbaar.

Een belangrijk verschil is dat we werken met geactualiseerde gegevens op basis van het Budgetonderzoek 2015 in plaats van het Budgetonderzoek 2012. Met name de kosten aan vrijetijdsuitgaven en voeding blijken nu lager uit te vallen dan in 2014. Zo nemen de vrijetijdsuitgaven in absolute zin niet zo sterk meer toe met het inkomen als in 2014. Daarmee worden de vrijetijdsuitgaven als percentage van het inkomen kleiner naarmate het inkomen stijgt, terwijl het in 2014 een vergelijkbaar percentage van het inkomen bleef, ongeacht de hoogte van het inkomen.

Bij de voedingskosten is te zien dat het percentage voedingskosten op alle inkomensniveaus in 2019 lager ligt dan in 2014. Daarmee valt er ook een kleiner deel weg als één persoon wegvalt (er is immers een duidelijk verband tussen het aantal personen en de hoogte van de voedingskosten). Daarnaast is het schaalvoordeel van voeding veranderd. Eenpersoonshuishoudens waren in 2014 4% duurder uit voor een zelfde maaltijd dan paren; nu is dat 10% geworden. Hierdoor valt een kleiner deel van de voedingskosten weg als één van beide partners overlijdt. Voor een 5-persoonshuishouden geldt nu een groter schaalvoordeel dan voor 4-persoonshuishoudens. In 2014 waren er nog onvoldoende gegevens beschikbaar om voor deze huishoudens een apart schaalvoordeel te berekenen. Doordat er een groter schaalvoordeel is voor 5-persoonshuishoudens dan voor een 4-persoonshuishouden is het deel van de voedingskosten dat wegvalt als één volwassene overlijdt, wel kleiner (immers: de kosten van voeding bij een 5-persoonshuishouden is kleiner dan bij een 4-persoonshuishouden). Hierdoor is percentage kosten dat wegvalt kleiner dan in 2014.